

VI БЎЛИМ.

ТРАНСФЕРТ НАРХНИ БЕЛГИЛАШДА СОЛИҚ НАЗОРАТИ

20-боб. Трансферт нархни белгилашда нархлар ва солиқ
солиш тўғрисидаги умумий қоидалар

176-модда. Трансферт нархни белгилаш тўғрисидаги умумий қоидалар

Ўзаро алоқадор тарафлар ўртасидаги битимларда шаклланадиган ва (ёки) мустақил шахслар ўртасида битимлар тузилаётганда таққосланадиган иқтисодий шароитларда қўлланилиши мумкин бўлган холис тарзда шаклланадиган нархдан фарқ қиладиган нарх ушбу Кодекс мақсадида трансферт нарх деб тушунилади.

Ўзаро алоқадор тарафлар фаолиятининг мустақил шахслар томонидан таққосланадиган иқтисодий шароитларда олиниши мумкин бўлган шароитлар ва натижалардан фарқ қиладиган тижоратга оид ва (ёки) молиявий шароитлар ва (ёки) натижалар ушбу Кодекснинг мақсадида трансферт нархни белгилаш деб тушунилади.

Битимнинг тарафларидан бири томонидан олиниши мумкин бўлган, лекин трансферт нархни белгилаш натижасида тараф олмаган ҳар қандай даромадлар солиқ солиш мақсадида ушбу бўлимда белгиланган ҳолларда ва тартибда битимнинг шу тарафида ҳисобга олинади.

Ушбу бўлимда белгиланган ҳолларда ва тартибда ташқи савдо фаолияти иштирокчиларининг даромадлари солиқ солиш мақсадида битим нархининг битим предмети бўлган товарларга (хизматларга) доир бозор нархидан фарқ қилишига сабаб бўлган тўлиқ олинмаган даромадлар

суммасига кўпайтирилиши мумкин. Бунда шундай битимлар иштирокчилари ўзаро алоқадор ёки мустақил шахслар эканлиги эътиборга олинмайди. Худди шундай қоидалар ушбу бўлимда белгиланган ҳолларда ва тартибда иштирокчилари Ўзбекистон Республикасининг солиқ резидентлари бўлган битимларда қўлланилиши мумкин.

Солиқ солиш мақсадида даромадларни ҳисобга олиш бюджет тизимига тўланиши лозим бўлган солиқ суммасининг камайишига ёки ушбу Кодекснинг Махсус қисмига мувофиқ аниқланадиган зарар суммасининг кўпайишига олиб келмаган тақдирда, бундай ҳисобга олиш ушбу модданинг **учинчи** ва **тўртинчи қисмларига** мувофиқ амалга оширилади.

Ушбу модданинг **учинчи** ва **тўртинчи қисмларида** назарда тутилган даромадларни аниқлаш ушбу бўлимда белгиланган усулларни қўллаган ҳолда трансферт нархни белгилаш чоғида солиқ назорати доирасида, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан амалга оширилади. Мазкур қоида солиқ тўловчининг битимнинг ҳақиқий нархи ўрнига солиқ суммасини ҳисоблаб чиқариш чоғида битимнинг бозор нархини солиқ солиш мақсадида мустақил равишда қўллаш ҳуқуқини, агар бу нарх ҳақиқий нархдан фарқ қилса ва ушбу модданинг **бешинчи қисмида** бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, чекламайди.

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси трансферт нархни белгилашда солиқ назорати доирасида, ушбу бўлимда назарда тутилган тартибда қуйидаги солиқларнинг тўлиқ ҳисоблаб чиқарилиши ва тўланишини текширади:

- 1) фойда солиғини;

2) жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини;

3) ер қаъридан фойдаланганлик учун солиқни;

4) қўшилган қиймат солиғини;

5) акциз солиғини.

Ер қаъридан фойдаланганлик учун солиққа оид қисми бўйича трансферт нархни белгилаш чоғидаги солиқ назорати, агар битимнинг тарафларидан бири мазкур солиқни солиқ тўловчиси бўлса ҳамда қазиб олиниши чоғида солиқ солиш адвалор солиқ ставкаси бўйича амалга ошириладиган фойдали қазилма битимнинг предмети бўлса, амалга оширилади.

Қўшилган қиймат солиғи ва акциз солиғига оид қисми бўйича трансферт нархни белгилаш чоғидаги солиқ назорати, агар битимнинг тарафларидан бири тегишли солиқ тўловчиси бўлмаган юридик шахс ёки якка тартибдаги тадбиркор бўлса, амалга оширилади.

Трансферт нархни белгилаш чоғидаги солиқ назорати махсус иқтисодий зоналар иштирокчиларининг бундай иштирокчи бўлмаган шахслар билан тузилган битимларига нисбатан ҳам амалга оширилиши мумкин.

Трансферт нархни белгилашда солиқ назорати натижасида ушбу модданинг **еттинчи — ўнинчи қисмларида** кўрсатилган солиқ суммалари камайтирилганлиги ёки зарарнинг суммаси кўпайтирилганлиги аниқланган тақдирда, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси тегишли солиқ базасига ва (ёки) солиқ суммасига тузатишлар киритишни амалга оширади.

177-модда. Солиқ тўловчи томонидан солиқ базасига мустақил равишда тузатиш киритиш

Агар трансферт нархнинг белгиланиши ушбу Кодекснинг 176-моддаси **еттинчи қисмида** кўрсатилган бир ёки бир нечта солиқнинг (бўнак ва жорий тўловининг) суммалари камайтирилишига ёки зарар суммасининг кўпайтирилишига олиб келган бўлса, солиқ тўловчи солиқ базасига ва (ёки) тегишли солиқларнинг (зарарнинг) суммасига мустақил равишда тузатишлар киритишни амалга оширишга ҳақли. Бундай тузатиш киритиш суммаларига тузатиш киритилиши лозим бўлган солиқлар бўйича солиқ даврини (солиқ даврларини) ўз ичига олувчи календарь йил ўтгач амалга оширилади.

Солиқ тўловчи қайси битимга нисбатан солиқ базасига ва (ёки) солиқ суммасига мустақил равишда тузатиш киритган бўлса, ўша битимни идентификация қилиш имконини берадиган маълумотлар тегишли аниқлаштирилган солиқ ҳисоботига илова қилинадиган тушунтиришларда кўрсатилади.

Ушбу модданинг **биринчи қисмида** назарда тутилган тузатишлар киритиш:

1) юридик шахслар томонидан — фойда солиғи бўйича солиқ ҳисоботини тақдим этиш учун белгиланган муддатларда;

2) жисмоний шахслар томонидан — жисмоний шахснинг жами йиллик даромади тўғрисида декларацияни топшириш муддатларида амалга оширилиши мумкин.

Ушбу модданинг **учинчи қисмига** мувофиқ амалга оширилган тузатиш киритиш натижаларига кўра солиқ тўловчи томонидан мустақил равишда аниқланган тўланмаган солиқлар суммаси тегишли солиқ даври учун

фойда солиғини (жисмоний шахслардан олинадиган даромад солиғини) тўлаш санасидан кечиктирилмаган муддатда тўланиши керак. Бунда тақдим этилган аниқлаштирилган ҳисобот бўйича солиқ мажбурияти юзага келган санадан то мазкур моддасининг **учинчи қисмида** кўрсатилган муддат тугагунига қадар бўлган давр учун тўланмаган солиқлар суммасига пенялар ҳисобланмайди.

Календарь йил ичида тугайдиган солиқ даврларининг (ҳисобот даврларининг) якунлари бўйича солиқларни (бўнак ва жорий тўловларни) ҳисоблаб чиқаришда солиқ тўловчи битимларнинг ҳақиқий нархларидан фойдаланишга ҳақли.

178-модда. Бозор нархлари тўғрисидаги умумий қоидалар

Ушбу Кодекс мақсадида, агар ушбу бўлимда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, битимларнинг нархлари, ушбу битимлар тарафларининг даромадлари ва харажатлари қуйидаги ҳолларда бозор нархлари деб эътироф этилади:

1) мустақил шахслар ўртасидаги битимлар;

2) Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига ёки чет давлатнинг қонун ҳужжатларига мувофиқ ўтказилган биржа савдоларининг натижаларига кўра тузилган битимлар;

3) монополияга қарши органнинг кўрсатмаларига мувофиқ (тартибга солинадиган нархлар қўлланиладиган битимлар учун ушбу Кодекснинг **179-моддасида** назарда тутилган ўзига хос хусусиятлар инобатга олинган ҳолда) нархлари белгиланган битимлар;

4) нархлари ушбу Кодекснинг **25-бобида** назарда тутилган нархни белгилаш тўғрисидаги келишувига мувофиқ белгиланган битимлар.

Назорат қилинадиган битимларда битимнинг нархи, агар Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси томонидан бунинг акси исботланмаган бўлса ёки солиқ тўловчи ушбу Кодекснинг **177-моддасига** мувофиқ солиқ (зарар) суммаларига мустақил тузатиш киритишни амалга оширмаган бўлса, бозор нархи деб топилади.

Агар ушбу Кодекснинг Махсус қисмида солиқ солиш мақсадида айрим солиқларни ҳисоблаб чиқариш ва тўлаш масалалари бўйича товарнинг (хизматнинг) нарhini ёки битим тарафларининг даромадларини (харажатларини) аниқлашнинг бошқача қоидалари белгиланган бўлса, ушбу Кодекснинг Махсус қисми қоидалари қўлланилади.

179-модда. Нархларни тартибга солишда бозор нархи деб топишнинг ўзига хос хусусиятлари

Агар айрим турдаги битимларга нисбатан нархни белгилаш, энг кўп ва (ёки) энг кам чегаравий нархларни белгилаш воситасида нархларни тартибга солиш назарда тутилган бўлса, кўрсатилган турдаги битимлардаги нархлар ушбу модданинг **тўртинчи — еттинчи қисмларида** назарда тутилган ўзига хос хусусиятлар ҳисобга олинган ҳолда солиқ солиш мақсадида бозор нархлари деб топилади.

Агар айрим турдаги битимларга нисбатан нархга доир энг кўп ва (ёки) энг кам устамалар ёки нархлардан чегирмалар белгилаш воситасида ёхуд рентабелликка ёки фойдага доир чекловлар воситасида нархларни тартибга солиш назарда тутилган бўлса, кўрсатилган турдаги битимлардаги нархлар солиқ солиш мақсадида ушбу

модданинг **саккизинчи қисмида** белгиланган ўзига хос хусусиятлар ҳисобга олинган ҳолда бозор нархлари деб топилади.

Ушбу модданинг **биринчи** ва **иккинчи қисмларида** кўрсатилган ўзига хос хусусиятлар, агар нархларни тартибга солиш Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларига ва чет давлатларнинг қонун ҳужжатларига, шунингдек Ўзбекистон Республикасининг халқаро шартномаларига мувофиқ амалга оширилса, ҳисобга олинади.

Белгиланган нархларга мувофиқ бўлган нархлар ва нархнинг келишилган формуласига мувофиқ бўлган нархлар бозор нархлари деб топилади.

Энг кам чегаравий нархни белгилашда бундай нарх, агар бозор нархлари оралиғининг ушбу Кодекснинг 23-бобига мувофиқ мазкур энг кам чегаравий нарх ҳисобга олинмаган ҳолда аниқланган энг кам кўрсаткичи ушбу энг кам чегаравий нархдан кўп бўлса, бозор нарhini аниқлашда ҳисобга олинмайди. Акс ҳолда, энг кам кўрсаткичи ушбу энг кам чегаравий нархга тенг бўлган оралиқ бозор нархларининг оралиғи деб эътироф этилади, энг кўп кўрсаткич эса унинг ушбу Кодекснинг **23-бобига** мувофиқ белгиланган энг кўп кўрсаткичига тенг равишда қабул қилинади.

Энг кўп чегаравий нархни белгилаш чоғида бундай нарх бозор нарhini аниқлашда, агар ушбу энг кўп чегаравий нарх бозор нархлари оралиғининг ушбу Кодекснинг **23-бобига** мувофиқ мазкур энг кўп чегаравий нарх ҳисобга олинмаган ҳолда аниқланган энг кўп кўрсаткичидан кўп бўлса, бозор нарhini аниқлашда ҳисобга олинмайди. Акс ҳолда, энг кўп кўрсаткичи ушбу энг кўп чегаравий нархга тенг бўлган оралиқ бозор нархларининг оралиғи деб

эътироф этилади, энг кам кўрсаткич эса унинг ушбу Кодекснинг **23-бобига** мувофиқ белгиланган энг кам кўрсаткичига тенг равишда қабул қилинади.

Бир вақтнинг ўзида энг кам ва энг кўп чегаравий нархлар белгиланганда улар бозор нархларини аниқлашда, агар бозор нархлари оралиғининг ушбу Кодекснинг **24-бобига** мувофиқ аниқланган энг кам кўрсаткичи энг кам чегаравий нархдан кўп бўлса, энг кўп чегаравий нарх эса бозор нархларининг ушбу оралиғининг энг кўп кўрсаткичидан кўп бўлса, бозор нархини аниқлашда ҳисобга олинмайди. Акс ҳолда, бозор нархлари оралиғининг тегишинча энг кам ва (ёки) энг кўп кўрсаткичига ушбу модданинг **бешинчи — олтинчи қисмларига** мувофиқ тузатишлар киритилади.

Агар битим учун нархга доир энг кам ва (ёки) энг кўп устамалар белгиланган бўлса ёхуд рентабеллик ёки фойда миқдорлари учун бошқа чекловлар белгиланган бўлса, ушбу Кодекснинг **23-бобига** мувофиқ аниқланган бозор нархлари оралиқларига (рентабеллик оралиқларига) ушбу модданинг **бешинчи — еттинчи қисмларида** назарда тутилган худди шундай тартибда тузатишлар киритилиши лозим.